

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Rapport 2013:26
REGERINGSUPPDRAG

Planeringsförenklade åtgärder II

– slutrapportering av regeringsuppdrag,
redovisning av kunskapsspridning

Planeringsförenklade åtgärder II

– slutrapportering av regeringsuppdrag,
redovisning av kunskapsspridning

Boverket december 2013

Planeringsförenklade åtgärder II – slutrapportering av regeringsuppdrag,
redovisning av kunskapsspridning

Rapport: 2013:26

Utgivare: Boverket december 2013

Upplaga: 1

Antal ex: 80

Tryck: Boverket internt

ISBN tryck: 978-91-7563-066-3

ISBN pdf: 978-91-7563-067-0

Sökord: Kunskapsspridning, förenklingar, planera, bygga, plan- och
bygglagen, förslag, förbättringar, åtgärder.

Dnr: 10113-4938/2011

Publikationen kan beställas från:

Boverket, Publikationsservice, Box 534, 371 23 Karlskrona

Telefon: 0455-35 30 50

Fax: 0455-819 27

E-post: publikationsservice@boverket.se

Webbplats: www.boverket.se

Rapporten finns som pdf på Boverkets webbplats.

Rapporten kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Boverket 2013

Förord

Denna rapport är en komplettering av tidigare delrapport sammanställd som svar på ett regeringsuppdrag att redovisa planeringsförenklande åtgärder och visa hur kommunerna tillämpar den nya plan-och bygglagen för att förenkla och förkorta tiden från idé till färdig byggnad.

Huvudrapporten levererades i mars 2013 och denna slutrapport redovisar den kunskapspridning som har genomförts. För rapporten i övrigt hänvisas till den rapport som utkom i mars, Planeringsförenklande åtgärder Rapport: 2013:11.

Rapporten är sammanställd av Kerstin Åkerwall. I det slutliga arbetet med rapporten har också rättschef Yvonne Svensson och enhetschef Anette Löfgren deltagit.

Karlskrona december 2013

Janna Valik
generaldirektör

Innehåll

Inledning och läsanvisningar	7
Sammanfattning	9
Regeringsuppdraget	11
Regeringens uppdrag till Boverket	11
Kunskapsspridning	13
Metoder för kunskapsspridning	13
Slutsatser utifrån kunskapsspridningen	15
Litteratur	17

Inledning och läsanvisningar

Regeringen önskar en snabbare och enklare process för att planera och bygga i Sverige. Processen regleras bland annat i plan- och bygglagen, PBL (2010:900), och det är i första hand kommunerna som ansvarar för att lagens krav uppfylls. PBL (2010:900) började gälla den 2 maj 2011 och ersatte då den äldre plan- och bygglagen, (1987:10). Regeringen vill veta på vilket sätt den nya lagen har fått genomslag för planeringen i landet.

Den första rapporten visade hur lagstiftningen tillämpas idag. Denna rapport är en avrapportering av den kunskapsspridning som har skett under 2013.

Den första rapporten finns tillgänglig på Boverkets hemsida under namnet Planeringsförenklande åtgärder. Rapport: 2013:11.

Sammanfattning

Rapporten sammanfattar den kunskapsspridning som har skett utifrån det uppdrag Boverket fick av regeringen att redogöra för planeringsförenklande åtgärder. Kunskapsspridningen har skett genom deltagande i seminarier och konferenser, tidsskriftsartiklar som vänder sig till myndigheter och bransch samt genomförande av ett webbseminarium.

Erfarenheterna som kunskapsspridningen gett Boverket är framför allt att vi ska arbeta mycket med vägledning, allmänna råd och PBL kunskapsbank framöver, det efterfrågas av både länsstyrelser och kommuner. Det är även viktigt för kommunerna och länsstyrelserna att arbeta både internt och externt för att förenkla och effektivisera sitt arbete, vilket de allra flesta också anger att de gör.

Regeringsuppdraget

Regeringens uppdrag till Boverket

”Regeringen ger Boverket i uppdrag att redovisa erfarenheter och möjligheter samt sprida information och kunskap om hur en aktiv kommunal planläggning kan bedrivas samt hur regelverket kan tillämpas i syfte att åstadkomma en effektiv planprocess, en ökad planberedskap och ett rationellt plangenomförande.

Uppdraget, som ska utföras i samverkan med Lantmäteriet, ska till Regeringskansliet (Socialdepartementet) delredovisas senast den 31 mars 2013 och slutredovisas senast den 31 december 2013. Vid uppdragets genomförande ska Boverket rådgöra med Sveriges Kommuner och Landsting.”

Denna avrapportering avser den kunskapsspridning som har genomförts efter utarbetandet av nämnda rapport inklusive de erfarenheter som vunnits från genomförda informationsinsatser, konferenser och seminarier.

Kunskapsspridning

Metoder för kunskapsspridning

För att sprida kunskap om rapporten ”Planeringsförenklande åtgärder” och dess förslag, har Boverket på flera konferenser och seminarier haft inslag om åtgärderna. Vi har bidragit med artiklar till tidskrifter vid två tillfällen och sänt ett webbseminarium under rubriken ”Kortare tid från idé till spaden i marken”.

Boverket har, genom i första hand Kerstin Åkerwall, vid flera tillfällen hållit föredrag om rapporten och resultatet av den. Tillfällena är följande;

- Deltagande i Nordiska planerarmötet i Vasa i Finland 14-16 maj 2013, föredrag om uppdraget. Det bör kunna bli en uppföljning senare då det visar sig att det är ett nordiskt problem, alla länder önskar förenklingar i sin plan- och bygglagstiftning. Vid det nordiska planerarmötet deltog representanter från Finland, Norge, Island och Danmark förutom från Sverige. Varje land representerades av någon statlig myndighet, länsstyrelse eller motsvarande och en kommun.
- Deltagande och föredrag om uppdraget på Länsstyrelsens Plandag i Göteborg 24 maj 2013. Länsstyrelsen i Västra Götalands län anordnar vid två tillfällen varje år planerardagar, där de tar upp olika aktuella frågor med sina kommuner. På planerardagen är de flesta av länets kommuner representerade liksom de flesta av länsstyrelsens medarbetare inom sakområdet.
- Deltagande och föredrag på Länsstyrelsernas Plan- och bostadsdagar i Norrköping 28-29 maj 2013. Dessa dagar anordnas av länsstyrelserna en gång per år och alla länsstyrelser är representerade med medarbetare som arbetar med plan- och bygglagsrelaterade frågor, deltagande ger stor spridning av materialet.
- Deltagande och föredrag på seminariet Strategier för markförvärv 17 september i Stockholm anordnat av Tekniskt Institut. Här medverkade flera kommuner och branschföreträdare för att diskutera hur markförvärv relateras bland annat till PBL och hur man strategiskt kan lägga upp förvärv från kommunens sida.
- Deltagande och föredrag på FSBS-dagarna 18-20 september 2013 i Jönköping. FSBS är Föreningen Sveriges Bygglovgranskare och

byggnadsnämndsSekreterare och föreningen har ett tredagarsmöte per år. Dagarna är mycket välbesökta av i första hand personer som arbetar med bygglov, men i väldigt många av landets kommuner är det samma personer som arbetar med bygglov och planer. Det är det tillfälle som har enskilt flest deltagare, mellan 600 och 700 personer var med på FSBS-dagarna i år.

- Boverkets rättschef Yvonne Svensson redovisade rapporten och resultatet vid Nordiskt planjuristmöte i Uppsala den 2-4 oktober. På detta möte, som anordnas av Socialdepartementet, deltar planjurister från de nordiska länderna. Det är ett bra tillfälle att sprida resultatet eftersom det är en grupp som inte deltar i så stor utsträckning vid de andra seminarie- eller konferenstillfällena.
- Deltagande och föredrag på SKL konferens Detaljplaner i tiden 9-10 oktober i Stockholm. Dagarna innehöll både moment där deltagarna lyssnade på föredrag och flera diskussioner i mindre grupper. Det gav god respons till det kommande webbseminariet då flera personer där gav goda exempel från sina kommuner. SKL planerar att ha motsvarande konferens i Göteborg i januari 2014, och då kommer Boverket också att medverka.

Vidare har det publicerats artiklar i följande tidskrifter:

- Artikel om rapporten "Planeringsförenklade åtgärder" i nr 1 2013 av Planera Bygga Bo, som ges ut av Boverket. Tidningen sprids i 13 000 exemplar till arkitekter, byggare, förvaltare, planerare, ekonomer, politiker och övriga intresserade av byggsektorn. Tidningen publiceras också på Boverkets webbplats.
- Artikel om fyra sidor i nr 2-3 2013 av tidskriften Plan om "Planeringsförenklade åtgärder". Tidskriften Plan är en medlemstidning för Föreningen för samhällsplanering, men även andra organisationer och företag kan prenumerera på den. Föreningen har en stor del av Sveriges planerare som medlemmar och sprids även till många stora arbetsplatser och kommuner. Upplaga 100 exemplar.

Avslutningsvis har också Boverket anordnat ett webbseminarium med rubriken "Kortare tid från idé till spaden i marken" den 5 december 2013. Webbseminariet tar upp goda exempel från kommuner, länsstyrelse och lantmäterier för att sprida och inspirera andra att ta efter de goda exemplen.

Webbseminariet var interaktivt när det sändes den 5 december och man kunde ställa frågor direkt till experterna.

Seminariet återfinns på Boverkets hemsida under adressen:

<http://www.media-server.com/m/p/6jecsows>

Slutsatser utifrån kunskapsspridningen

De erfarenheter som Boverket har fått genom kunskapsspridningen är att det i kommunerna pågår arbete på många olika sätt för att förenkla arbetsätt och rutiner så att man ska kunna ge medborgarna en bättre service och själva få en bättre arbetssituation. Exempel på detta är Åres rullande bygglovsbuss, som innebär att man vid samråd och arbetsplatsbesök får ett protokoll direkt på platsen och den sparar mycket tid för såväl byggherre som kommun. Ett annat exempel är att många kommuner arbetar på ett LEAN-orienterat sätt, så att de kan hitta så kallade tidstjuvar tidigt i arbetet och utifrån det eliminera dem.

Slutsatsen är att kunskapsåterföring är viktigt både för Boverket och kommunerna, för Boverket är det ett sätt att hålla sig à jour med utvecklingen i kommunerna och för kommunerna en möjlighet att få tillgång till Boverkets spetskunskap som till exempel många små kommuner inte har resurser till.

I många kommuner har man förändrat arbetssättet inom och mellan förvaltningar, så att man har avdelnings- och förvaltningsövergripande samarbeten för att tidigt hitta problemställningarna i framför allt planärenden. Det innebär att frågorna löses på ett tidigt stadium i processen och att man inte behöver göra stora omtag för att information i tidigt skede saknas.

Ett exempel är Malmö stad som har det som de kallar för startblocket, vars syfte är att belysa eventuella knäckfrågor som underlag för en bedömning av lämpligheten att planlägga. Mötet hålls innan förslaget presenteras för nämnden som beslutar om planuppdrag. Detta möte har förkortat vissa processer. Det ger tidigt kontroll på vilka utredningar som behövs, avseende till exempel risker, vindstudie, buller eller annat. På startblocket deltar både de berörda förvaltningarna och de kommunala bolagen och räddningstjänsten.

Den politiska hanteringen av planer tar också en hel del tid i anspråk och flera kommuner arbetar med att samordna de olika nämndernas arbete för att på så sätt förkorta den tid som planerna "ligger och väntar" på behandling i nämnderna. Likaså arbetar flera kommuner med att se över antagandeprocessen så att byggnadsnämnd eller motsvarande ska kunna anta en större andel av planerna. Det finns kommuner som har slagit samman flera förvaltningar för att förenkla den politiska processen, till exempel Mörbylånga, där man även har en långt gående delegation till tjänstemän. Andra kommuner har valt att lägga planeringsfrågorna direkt under kommunstyrelsen för att snabba på processen till fullmäktige.

Ett par av de viktigaste erfarenheterna för Boverket var dels att många kommuner önskade ändrade förutsättningar för att använda förenklat planförfarande, man vill ha ändrade omständigheter och möjlighet till förenklat planförfarande i endast ett steg när det är väldigt enkla planer, istället för att som det regleras idag ha både samråd och granskning fast med kortare tidsfrister. Det visade sig också att kommunerna inte använder sig av möjligheten att bygglovsbefria i detaljplan. En trolig anledning till att man inte använt möjligheten kan vara att en bygglovsbefriad åtgärd inte var anmälningspliktig i den nya plan-och

bygglagen. Detta krav är återinfört sedan sommaren 2013 och nu är det åter anmälningspliktigt att vidta en i detaljplan bygglovsbefriad åtgärd.

En annan viktig erfarenhet som Boverket har fått i och med kunskapsspridningen är att det finns ett ännu mycket större behov av vägledning och allmänna råd än vad som förutsetts. Boverket kommer att satsa stort på PBL kunskapsbanken, allmänna råd och PBL-utbildningar under de närmaste åren. Erfarenheterna från kunskapsspridningen i detta uppdrag kommer att vara värdefulla vid upplägget av dessa olika vägledningsinsatser. Mer kunskapsutbyte mellan olika länsstyrelser och mellan kommuner och länsstyrelser finns också på önskelistan.

Vikten av att lantmäterikompetensen kommer in tidigt i processen poängteras av flera kommuner. Ett exempel på hur viktig denna tidiga insats är kan visas av att genomförandebeskrivningen inte längre är ett eget dokument utan genomförandefrågorna ska inarbetas i planbeskrivningen. I och med det så ökar vikten av att lantmätaren är med från början av arbetet och kan delge planförfattaren sina kunskaper och önskemål redan från början. Det bidrar till att detaljplanerna blir genomförbara i större utsträckning, vilket är viktigt med tanke på Lantmäteriets rapport om olämpliga planbestämmelser som gör genomförandet svårt.

För närvarande har Boverket och Lantmäteriet ett gemensamt uppdrag om sammanhållen detaljplane- och fastighetsbildningsprocess (SPF) som förhoppningsvis kommer att bidra till att detta förverkligas.

Flera kommuner önskar också att det ska bli enklare hantering vid överklaganden av detaljplaner, vilket också för närvarande är föremål för utredning av PBL-överklagandeutredningen, som fick sina direktiv i september 2013. Kommunerna önskar att det ska bli en enklare hantering för att den tid som ett överklagande tar ska minska och därmed så kan det gå fortare att antingen komma till byggstart eller besluta att man inte får bygga.

De slutsatser som redovisades i delrapporten den 31 mars 2013; att det har gått för kort tid för att man ska kunna utvärdera nya PBL, att för få detaljplaner har gjorts enligt den lagstiftningen, kvarstår i viss mån. Det hade då inte skett några stora förändringar i arbete eller tidsåtgång, men däremot kan vi nu se att många kommuner arbetar med olika möjligheter, som till exempel Träffpunkt Orust, som innebär möjligheter för företagare att vid ett mötestillfälle få träffa representanter från samtliga berörda förvaltningar och då kan de direkt få respons och träffa alla inblandade i processen samtidigt, vilket underlättar för alla, och det förkortar också tiden det tar att göra detaljplaner. Många kommuner har på olika sätt arbetat för att optimera tidsåtgången och förbättra flödet i planprocessen.

Slutsatserna att kompetensen hos länsstyrelserna och kommunerna behöver förstärkas liksom att Boverket behöver göra avsevärt större kompetenssatsningar hänger ihop. Den satsning för att samordna PBL-utbildning för nyanställda i kommuner och på länsstyrelser som kommer att göras under åren 2014-2016 kommer att ytterligare fylla det behovet.

Eftersom det hela tiden också kommer nya handläggare på både länsstyrelser och i kommuner så kommer behovet av en fortlöpande utbildning för nya inom PBL-området att fortgå även efter år 2016.

Litteratur

Didón m.fl. (1 juli 2012) *Plan- och bygglagen (2010:900): en kommentar*
(Elektronisk) Stockholm: Norstedts juridik. Tillgänglig: [http://
www.nj.se/zeteo](http://www.nj.se/zeteo) (2013-03-11)
SFS 2010:900. *Plan- och bygglagen (2010:900)*

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Besök Karlskrona: Drottninggatan 18
Besök Stockholm: Norrlandsgatan 11
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se